

Mikryukov A.A. Phrase as one of ways of formation of computer terms [Electronic resource] http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Philologia/3_82680.doc.htm.

Moskalenko M.A. Sketch of history of Ukrainian of grammatical terminology. Kiev: Radyan. School, 1954. 324. Print.

Grammatik's ivy of Ukrainian: In 2 parts 1. Morphemics. Word formation. Morphology: textbook. Kiev: The highest schook., 2005. 286. Print.

Reformed A.A. Introduction to linguistics / Under the editorship of V.A. Vinogradov. – M.: Aspect Press, 1996. 536. Print.

Tatarinov V.A. Theory of a terminology. Moscow: Moscow lyceum, 1996. 311. Print.

Надійшла до редакції 23 листопада 2018 року.

METHODICAL TERMS IN ENGLISH LANGUAGE

Yulia Tsymbal

Department of the English Philology,
National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

Abstract

Background: The research of methodical terms in English language is an actual problem of modern linguistics which defined by the general orientation of modern researches on need of the complex description and system studying of methodical terminology for communicative space.

Purpose: The purpose of the analysis is define structure and features of formation of a methodical terminology in English.

Results: Having investigated ways of formation of terms in methodical terminology the following was defined. Terms on the structure are simple (brief), difficult and compound. Brief terms are a basis on which any term system including the linguo-didactic as they call basic concepts and is names of primary concepts is under construction.

The majority of terms is formed in the morphological way which is based on affixation (i.e. addition of prefixes: interact, revise; suffixes: metathesis, pedagogic, involvement, learning, teacher, dictation; prefixes and suffixes at the simultaneously: bilingualism, unsupportive, remediation, intervention).

Discussion: The development of historical and pedagogical knowledge in modern conditions, significantly the number of researches of this direction increased, updates need judgment of their methodological terms. However its development has to be followed not only quantitative, but also high-quality shifts, first of all in methodological approaches and methods scientific research that will promote increase in their professional level.

Keywords: term, morphological value, linguo-didactic terminology, single-component terms, multielement terms.

Vitae

Yulia Tsymbal is graduate student of Department of the English Philology, National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine. Areas of research interests include functional linguistics, methodological discourse.

Correspondence: hozratkulovayulia@gmail.com

Пшемислав Юзвікевич

DOI 10.31558/1815-3070.2018.36.20

УДК 81-116.3

ТЕРМІНИ ГРЕЦЬКОГО ТА ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МІКОЛОГІЧНІЙ ЛЕКСИЦІ

У статті обговорено роль запозичень грецького та латинського походження в українській мікологічній лексиці, простежено розвиток українських досліджень мікологічної лексики, проаналізовано структуру запозичених українських мікологічних термінів та офіційних назв макроскопічних грибів, де щонайменше одним з елементів було запозичення з класичних мов.

Ключові слова: українська мова, мікологічна лексика, грецька та латинська мови, запозичення, офіційні назви грибів.

Українські вчені досліджували гриби вже більше ста років тому¹, однак серйозні розвідки мікологів почалися лиш у 50-их роках минулого століття. Нині продовженням цих досліджень є всебічна експлорація царства грибів: вивчення окремих регіонів України з огляду на класифікацію гатунків грибів, вдосконалення

¹ Іван Калениченко і син видатного українського філолога Олександра Потебні – Андрій Потебня, записалися на сторінках світової мікології вже у XIX ст.

технологій вирощування макроміцетів, біотехнологічні дослідження, дослідження природного середовища грибів тощо. Результатом роботи українських ботаніків та мікологів стали численні наукові праці, на чолі із найважливішим п'ятитомним виданням, книгою *Визначник грибів України* (Zerova, Sosin „*Vyznachnyk...*”), авторами якої були вчені-мікологи, зокрема Марія Зерова, Семен Морочковський та Сергій Шевченко. Згадані роботи, разом з іншими джерелами «грибної» лексики (словники, атласи грибів, інтернет-сайти, присвячені грибам тощо), — це матеріал, на основі якого можна простежити розвиток української мікологічної термінології.

Хоча перші значущі мікологічні роботи з'явилися вже у XVI і XVII ст. (Leontyev, Akulov “*Zahal'na...*” 9-14), проте праця, які стосуються лексики цієї галузі науки, цілком мало. Щодо української мови це ствердження стосується не тільки постійного опрацювання української мікологічної термінології, але й поширення досліджень цілої лексичної підсистеми. Досі мовознавці та самі мікологи вели їх у досить обмеженому обсязі.

Тема дослідження є надзвичайно актуальною, оскільки мікологія – це наука, яка має великий вплив на життя людини: на її повсякдення (харчові продукти, медицина, будівництво тощо) і в дуже спеціалізованих сферах (мікробіологія, фітопатологія, генетика тощо). Термінологічна система мікологічної науки становить потужну джерельну базу, яку досі опрацьовано щойно частково. Слід пам'ятати, що мікологічні терміни функціонують як у наукових чи науково-популярних текстах, так й у художній літературі та народній традиції.

Об'єктом дослідження є мікологічна лексика української мови, предметом – аналіз української мікологічної лексики, зокрема назв з межі ботаніки, мікології, мікробіології, генетики. Дослідження у цій термінологічній підсистемі досі² так детально не проводилися.

Мета дослідження – простежити сучасну українську мікологічну лексику, зробити аналіз вибраних українських мікологічних термінів (в тому числі назв макроміцетів) з огляду на їхню генезу, з особливим урахуванням термінів грецького і латинського походження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що запропонована стаття є однією з перших за останніх п'ятдесят років, в якій згадується проблема походження українських мікологічних термінів.

Дослідженням української мікологічної лексики займалися Людмила Симоненко (Symonenko „*Mikolohichna...*”; Symonenko „*Synonimichni...*” 23-26; Symonenko „*Yak Nazvaty...*” 38-41), Володимир Куриленко (Kurylenko 219-223), Марина Ткачук (Tkachuk 275-282), Руслана Омельковець (Omel'kovets' „*Mikolohichna...*” 91-97; Omel'kovets' „*Semantyczna...*” 231-239), Валентина Прус (Prus 151-153), Іван Сабадош (Sabadosh „*Yak Zvut'sya...*” 21-22; Sabadosh „*Istoriya...*” 495-513) тощо. Однак їхні праці присвячувалися лише деяким аспектам, в жодному випадку не можна назвати їх системними; зосереджуються вони головним чином на етимології назв макроміцетів та функціонуванні цих найменувань у художній літературі. Бракує комплексних мовознавчих досліджень, які систематизували б українську мікологічну лексику. Отже, недостатньо самого огляду джерел (Jóźwikiewicz 169-178), які можуть стати базою мовознавчих досліджень, потрібен всебічний аналіз зібраного матеріалу.

Мікологічна лексика – це підсистема, яку складають терміни з галузі біології грибів, офіційні та народні назви грибів (головним чином найменування макроміцетів), лексика, пов'язана з фітопатологією, будівництвом (будівельна мікологія), медициною, ветеринарною медициною тощо. Пошук, опрацювання та опис мікологічної лексики вимагає різноманітних і всебічних досліджень. Українська мікологічна лексика, як було згадано вище, перебуває лише на початку цього шляху.

Запропонована нами стаття, мета якої проаналізувати роль запозичень грецького та латинського походження в українській мікологічній лексиці (з урахуванням українських офіційних назв макроскопічних грибів), є спробою заповнити певний пробіл та розширити знання у цій сфері.

Для написання статті, як джерела, використовувалися монографії³ та наукові статті⁴ з галузі мікології, термінологічний словник⁵, атлас грибів⁶ та інтернет-сайти, присвячені мікології та макроскопічним грибам⁷. Зібрано чимало термінів, походження та функції яких частково досліджено нижче⁸.

² Винятком є кандидатська дисертація, яку захистила Л. Симоненко майже 50 років тому: див. Symonenko, Larisa. *Mikolohichna Leksyka Ukrayins'koyi Movy: Dys. ... kand. filol. nauk*, Kyiv 1973, 218 pp.

³ Див D.V. Leontyev, A.Yu. Akulov, *Zahal'na mikolohiya*, Kharkiv 2008; I. Dudka, V.P. Helyuta, T.V. Andrianova ta in., *Hryby zapovidnykiv ta natsional'nykh pryrodnykh parkiv Livoberezhnoyi Ukrayiny*, Kyiv 2009.

⁴ Див. Doroshkevych, Nela, and Volodymyr Shevko. “Otsinka Novykh Izolyativ Hryba PLEUROTUS OSTREATUS (JACQ.: FR.) KUMMER za Dopomohoyu Infrachervonoyi Spektroskopiyi”. *Visnyk Poltav'skoyi Derzhavnoyi Ahrarnoyi Akademiyi* № 2, 2012, p. 34-37. Print.; Bazyuk-Dubey, Iryna. „Aharykoyidni Hryby Luk Ukrayins'koho Roztochchya”. *Naukovyy Visnyk NLTU Ukrayiny*, Vyp. 22.11, 2012, p. 43-46. Print.; Antonenko, Larisa, and Inna Klechak. „Tekhnolohichni Osoblyvosti Hlybynnoho Kul'tyvuvannya Bazydial'nykh Hrybiv Rodu CORIOLUS”. *Vostochno-Yevropeyskiy zhurnal peredovykh tekhnologiy* № 6, 2011, p. 4-13. Print.; Fedotov, Oleh, and Olexandr Chayka, and Tetyana Voloshko, and Anastasiya Velyhods'ka. „Kolektsiya Kul'tur Shapynkovykh Hrybiv – Osnova Mikolohichnykh Doslidzen' ta Stratehiyi Zberezhennya Bioriznomanittya Bazydiomitsetiv”. *Visnyk Donets'koho Natsional'noho Universytetu, Ser. A: Pryrodnychi Nauky*, 2012, № 1, p. 209-2013. Print.; Besedina, Iryna. *Istoriya Doslidzen' ta Suchasnyy Stan Mikobioty m. Poltavy*, 2008. <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3839/1/Besedina2.pdf> Web 12 February 2018.; Babenko, Oksana, and Fedir Tkachenko. „Agaricomycetes Pivdnyha Pravoberezhnoho Lisostepu, Zlakovo-Luchnoho ta Zlakovoho Stepiv

Російський мовознавець, лексиколог А.С. Герд (Gerd 292-294) вказує джерела термінології для укладання термінологічних словників. Найважливішими він вважає монографії і статті цієї галузі (авторами яких були вчені-теоретики і практики), академічні підручники та посібники, енциклопедії та словники, технічні документи, інструкції тощо. Мікологічна лексика – базовий елемент текстів, призначених для досить вузького кола читачів; це частина структур з високим рівнем термінологізації. До цієї групи, за Гердом, слід зарахувати монографії, збірники та статті з галузі мікології.

Для проаналізованих текстів характерна висока фреквентивність термінів та рівень їхньої «професійності». Наведений нижче фрагмент – це досить типове повідомлення для аналізованої групи матеріалів:

Меристематичні бластоспори (базоауксичні бластоспори) — це холобластичні конідії, що формуються плеврогенно на базеоауксичних конідіеносцях. Вони мають вигляд сферичних тілець, що вкривають конідіеносець по всій його довжині. Зазвичай вони одноклітинні, мають сферичну форму. У «чистому» вигляді спостерігаються лише у кількох анаморфних родів: *Arhtrinium*, *Cordella*, *Endocalyx*, *Pleroconium* (анаморфи Ascomycota з порядку Sordariales). Нещодавно до них були віднесені також представники роду *Cladobotryum* (анаморфа роду *Hypomyces*, Ascomycota) (Leontyev, Akulov “Zahal’na...” 128).

Вказаному текстові притаманна велика кількість мікологічних термінів, які за походженням грецькі або латинські (класичні запозичення, але також неогрецизми та неолатинізми). Це твердження є ключовим для нашого дослідження. Проведені аналізи вказують, що більшість фундаментальних для української мікологічної лексики термінів — це елементи чужі, перенесені на український ґрунт без жодних змін або із незначними модифікаціями. Слід підкреслити, що слово «чужий» відноситься головним чином до вищезгаданих класичних мов. Українські мікологічні терміни побудовані на основі інших європейських мов майже на виступають.

У проаналізованих матеріалах знайдено понад 1200 термінів, одно- та багаточленних (тільки невелика кількість зі них не мала нічого спільного з грецькою та латинською мовами, напр. *аксіальна маса* ← з ang. *axial mass*, *субрегулярна трама* ← з ang. *subregular*, *глеосфекси* ← з ang. *Gloeosfexes* тощо). Скелет українських термінологічних ресурсів у межах мікологічної лексики складають терміни грецького та латинського походження:

- одночленні (*аскогон*, *болет*, *герботроф*, *гімнотецій*, *дендрит*, *диплофаза*, *екзоаск*, *епітецій*, *зигокарп*, *інвертаза*, *кінетосома*, *ломасома*, *мезоаск*, *мікоїд*, *ортомітоз*, *петтон*, *перидій*, *плеврот*, *ретикулюм*, *склерогіф*, *синаск*, *токсоциста*, *томентум*, *фагоцитоз*, *фламуліна*, *ценоз*, *цеома* та ін.),

- двочленні (*базистроматична синнема*, *везикулярна дейтероплазма*, *гідроліз сахарози*, *гіменіюїдні базидіюми*, *ендосимбіотична ціанобактерія*, *інтераскальна гіфа*, *лактифероїдна гіфа*, *леканороїдні аски*, *меристематичні артроспори*, *моноцентричний талом*, *осмогетеротрофні еукаріоти*, *фізалоїдна палісадодерма* та ін.),

- багаточленні (*амфімітична гіфальна система*, *дікаріотичні клітини аскогенних гіф*, *мікосферелоїдні гіфоміцетні анаморфи*, *молекула цитоплазматичного динеїну*, *полімеризація фібрил полісахаридів*, *споронозна гіфа з псевдофіалідами* та ін.).

Це підтверджує аналіз словника з алгології та мікології З. Калинець-Мамчур. Чимало словникових статей, а також етимологічний міні-словник, в якому майже виключно пояснюються грецькі та латинські терміни, є доказом того, що українська мікологічна лексика спирається на класичні мови.

На відміну від згаданих вище професійних текстів, дещо іншим виглядає навантаження мікологічною лексикою інтернет-сайтів, присвячених мікології та грибам, а також в атласах грибів. Головною причиною такої ситуації є рівень сприйняття та розуміння тексту пересічним читачем. Отже, аналізований нами матеріал слід зарахувати до науково-популярних текстів, які характеризуються наявністю відповідної термінології, різних схем, таблиць, чіткістю тлумачень тощо, але й наявністю авторської індивідуальної манери та емоційно-експресивної лексики, що не допускається у суто науковому стилі. Як атлас *Гриби України* Марини Сухомлин та Вероніки Джаган, так і інтернет-тексти про гриби відповідають (звичайно, різним чином) вказаним умовам.

Структура атласу в основному не відає від видань цього типу. Головна частина книжки, а саме: описи видів грибів з багатьма фотографіями, схемами, таблицями та короткими цікавинками із царства грибів, а також кулінарними рецептами попереджується коротким вступом. У кінці книжки авторки розмістили список

України”. *Chornomors’k. bot. zh.* 9 (4), 2013, p. 572-583. Print.; Vdovenko, Serhiy, and Oleh Kepko. „Morfologhiya Plodovyykh Til Vydu Pleurotus”. *Zbirnyk Naukovykh Prats’ Vinnyts’koho Derzhavnoho Ahrarnoho Universytetu*, Vyp. 19: 2004, p. 12-15. Print.

⁵ Див. Kalynets'-Mamchur, Zvenyslava. *Slovnyk-dovidnyk z Alholohiyi ta Mikolohiyi (Glossary-Handbook on Algology and Mycology)*. Lviv: Vydavnychyy Tsentrl' Lvivs'koho Natsional'noho Universytetu im. I. Franka, 2011. Print.

⁶ Див. Sukhomlyn, Mariya, and Veronica Dzhanan. *Hryby Ukrainy*. Kyiv: KM Publishing, 2013. Print.

⁷ „Гриби України” <http://www.cybertruffle.org.uk/ukrafung/index.htm>; „Світ грибів України” <http://gribi.net.ua/>; „Гриби та грибні місця” <http://ua.griby.org.ua/>

⁸ Аналізи будуть продовжуватися, а їхні результати представимо у чергових статтях.

літератури (53 позиції) та показчик назв грибів українською, російською та латинською мовами. Додатковим елементом, який нечасто трапляється у таких виданнях, є окремих підрозділ „Цікаво про гриби”. Вступ, але передусім описи конкретних видів грибів, хоча написані мовою доступною для пересічного читача, однак багаті термінологією, що не дивує, оскільки авторками книги є вчені відомі у середовищі українських мікологів.

Кількість генетично чужих мовних структур за загальним визнанням набагато менша, ніж у попередньо обговореному матеріалі, однак вони помітні. Це стосується переважно одночленних термінів грецького і латинського походження (напр. *альфа-аманітин*, *бетаїн*, *гіменофор*, *гігрофор*, *гіфолома*, *етілацетат*, *іноцибе*, *катепсин*, *мікориза*, *міцелій*, *мускарин*, *рубесценслізін*, *склероцій*, *удемансін* та ін.), а також елементів (грецьких та латинських), що перекладалися на українську мову (напр. *Hypholoma fasciculare*: *hyphe* – «тканина», *lomation* – «плащ»; *Lactarius deliciosus*: *lac* – «молоко», *deliciosus* – «зніжений, розпещений»; *Ramaria formosa*: *gameus* – «той, що складається з сучків або гілочок», *formosus* – «красивий, прекрасний»; *Tricholomopsis rutilans*: *trichos* – «волосся», *rutilus* – «жовто-червоний»; *Volvariella bombycina*: *volva* – «покрив, оболонка, матка», *bombycina* – «шовковиста тканина» та ін.).

Інтернет-сторінки про гриби – це платформа для текстів, в яких присутність мікологічних термінів досить різна. Проект „Гриби України” (www.cybertruffle.org.uk/ukrafung), завдяки авторам, відомим ботанікам та мікологам Д. В. Мінтеру, Т. В. Андрияновій, І. О. Дудці, В. П. Гелюті та ін., гарантує високий рівень професіоналізму, але вже інші аналізовані сайти стоять на дещо нижчому рівні.

Одним із найважливіших елементів, який має вплив на ранг проекту, є безперечно його мериторична сторона, що виявляється також і типом використаної лексики. Кожен з аналізованих проектів характеризують певні ресурси мікологічної лексики, однак їх різноманітність та обсяг різний для кожного сайту. Проект „Гриби України” перевершує інші проекти з огляду на професійний рівень вмісту (показники, таблиці, карти, класифікації, виноски, покликання тощо). Однак кількість текстів і, відповідно, присутність термінології, в тому числі запозичень, мінімальна. У свою чергу веб-сайт проекту „Світ грибів України” спрямовий не на міколога, а на грибника. Отже, тут переважають терміни, пов’язані з макроскопічними грибами та їх збиранням (іменники та субстантивовані прикметники). Сама сторінка своїм вмістом та його графічним розміщенням нагадує атлас грибів (напр., *болетові*, *аманітові*, *геріцій*, *гіменогастер*, *гіменохетальні*, *іноцибові*, *лімацела*, *лейкогірофана*, *меланолеука*, *мітрофора*, *панеолус*, *паралеліста*, *пециціоміцети*, *поліпоральні*, *флебія* та ін.).

Проект „Гриби та грибні місця” пропонує опис найпопулярніших їстівних, неїстівних та отруйних гатунків грибів. З огляду на досить короткі пояснення термінологічні ресурси теж не вражають. Однак можна натрапити на запозичення, це передусім назви роду грибів, напр., *алкалоїд герцінін*, *болетові*, *гігрофор*, *ентолома*, *іноцибе*, *кортинарієві*, *склеродермові*, *спори*, *трихоломові* тощо.

Слід звернути увагу на те, що структура вказаних запозичень досить різноманітна. Посеред одночленних міконімів переважно власне запозичення (*аск*, *гігрофор*, *іноцибе*, *склерогіф*, *томентум*, *ценоз* тощо), однак складніші структури – це вже не тільки слова, процес адаптації яких ще не завершений, але й гібриди та кальки (*амфімітична гіфальна система*, *базистроматична синнема*, *болетові гриби*, *гіменіодні базидіоми*, *молекула цитоплазматичного динеїну* тощо).

Що характерно, у проаналізованих джерелах досить часто функціонують чисто латинські форми (мається на увазі, записані латинкою), переважно назви окремих гатунків грибів, класів, родин тощо, напр.:

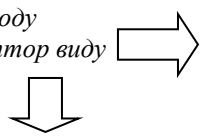
Синнеми поширені в різних групах справжніх грибів (порядки Clavicipitales, Dothideales, Hypocreales, Ophiostomatales з відділу Ascomycota, а також в окремих представників Agaricales і Tulasnellales з відділу Basidiomycota). Слід зазначити, що на нестатевій стадії синнеми утворюють навіть шапинкові гриби: *Collybia* (грошник), *Pleurotus* (глива) тощо. (Leontyev, Akulov “Zahal’na...” 135).

Приклади апланоспорангіїв у різних грибів (Zygomycota). 1) *Mucor*; 2) *Mortierella*; 3) *Chaetocladium*; 4) *Syzygites*; 5) *Cunninghamella*; 6) *Syncephalastrum*; 7) *Syncephalis*. (Leontyev, Akulov “Zahal’na...” 119).

Присутні також змішані форми, стрижневим елементом яких є латинська назва, напр., *achlia-mun*, *agaricus-mun*, *brachy-форми*, *eremothecium-mun*, *eu-auto-види*, *eu-hetero-види*, *opsis-форми*, *rhizina-mun*, *saccharomyces-mun*, *tulasnella-mun* тощо.

Підсумовуючи огляд зібраного матеріалу, слід зауважити, що для усіх типів джерел характерні термінологічні засоби. Значна їх частина, зокрема монографії та статті з галузі мікології (меншим чином аналізований словник та атлас), відзначаються багатством мікологічної лексики, у тому числі запозичень. Невід’ємним елементом мікологічної лексики є найменування грибів. Структура та функціонування цих назв у багатьох мовах світу дуже цікаві, найчастіше з огляду на етимологію назв, а також присутність на рівні фольклору, традиції, повір’їв, медицини тощо. Для потреб цієї статті перевірено 1686 назв макроміцетів, що виступають в Україні. Виявилось, що велика частина офіційних назв макроскопічних грибів певним чином спирається на ресурси класичних мов, зокрема на латинь (висвітлено лише 210 назв, які не мали нічого спільного з грецькою та латинською мовами, напр., *Польський гриб*, *Рижик ялиновий*, *Строчок звичайний*, *Трутовик справжній* тощо). Це в основному двочленні конструкції, повні або часткові копії латинської назви гриба (суто грецькі основи досить рідкісні, в аналізованому матеріалі їх мало, напр., *Octospora humosa* – *Октоспора гумусова*), а механізм перенесення назви на український ґрунт доволі різний. За цим принципом українські міконіми слід зарахувати до декількох груп. З огляду на біноміальну структуру назв грибів,

конкретне найменування слід розглядати, беручи до уваги походження як назви роду, так дескриптора виду (видового епітета).

Назва роду Дескриптор виду 	Запозичення (1265)	Українські лексеми (186)
Запозичення	Аскокоріне циліндричне Мицена тінтиннабулум Рамаріюпсис Кунце Цистодерма амброзія (80)	Боровик Фехтнера Келишок Олла Сирійжка Аврора Хрящ-молочник Бертіллоні (34)
Гібриди	Астерофора паразитична Амілокортицій цебенський Церіопор стереоїдний Цистодерма аміантова (58)	Павутинник аномальний Сирійжка аметистова Строчок гігантський Хрящ-молочник камфорний (27)
Кальки / Напівкальки ⁹	Галерина міценовидна Гебелома великососочкова Гетеробазидіон дрібнопоровий Гумарія напівсферична (375)	Хрящ-молочник беззоновий Підосичник білоніжковий Дошовик темно-пурпуровий Дошовик соскоподібний (125)
Українські лексеми	Ентолома рання Деконіка гнойовикова Діхомітус брудний Клітоцибе рудий (752)	xxx

Таблиця 1. Структура офіційних назв макроскопічних грибів – походження назви роду і дескриптора виду

Дані, наведені у таблиці 1, показують, що в 86% з 1686 назв щонайменше один член — це запозичення (з класичних мов), у цьому в 75% (1265 прикладів) офіційних назв грибів запозиченням є назва роду, в 11% українська лексема (186 прикладів). У 23 прикладах (1,3% – їх не включено у таблицю) головним членом назви є калька або напівкалька, а дескрипторами виду були запозичення (*Білогнойовик Бедхема*), українські лексеми (*Білопечериця світа*), гібриди (*Білопечериця американська*) та кальки (*Білогнойовик цибуленогий*). Виявлено лише два приклади, в яких у функції назви роду виступав гібрид (*Порфіровик червоноспоривий*, *Кальмарник веретеноподібний*).

Особливо слід звернути увагу на видові епітети назв грибів, оскільки це вони доповнюють біномінальну структуру назви. Найчисельнішою моделлю (752 приклади) були назви, в яких головний елемент найменування становили запозичення (латинське / грецьке), а функцію видового епітета виконувала українська лексема. Досить продуктивною була також модель, в якій дескриптором виду були кальки та півкальки (як у випадку міконімів з запозиченою з грецької та/або латинської мови назвою роду – 375 назв, так і тоді, коли у цій функції виступали суто українські лексеми – 125 найменувань).

Як бачимо, класичні мови є дуже важливим джерелом української мікологічної лексики, зокрема офіційних назв макроскопічних грибів. Тенденція для використання латинської мови мікологами, ботаніками та біологами є загальною. Слід пам'ятати, що термінотворчі процеси у цій галузі з огляду на динамічний розвиток мікології триватиме ще довго. Важливо, щоб у цей момент українська мова не маргіналізувалася.

Підсумовуючи, слід ствердити, що класичні мови, які є важливим термінотворчим елементом у межах багатьох мов світу, активно «беруть участь» у співтворенні української мікологічної лексики. Однак поступове витіснення української з процесів термінотворення (що бачимо і в інших лексичних підсистемах, напр., в комп'ютерній термінології), може викликати певне занепокоєння.

Перспективою подальшого дослідження мікологічних термінів є аналіз словотвірної структури та особливостей лексем з запозиченими афіксальними компонентами, зокрема грецькими та латинськими.

References

Gerd, Aleksandr. „Nauchno-Tekhnicheskaya Lexikografiya”. *Prikladnoye Yazikoznaniye*, Sankt- Peterburg: Izdatel'stvo Sankt- Peterburgskogo Gosudarstvennogo Universiteta. 1996, p. 292-294. Print.

Józwickiewicz, Przemysław. „Z problematyki nazewnictwa grzybów wielkoowocnikowych w języku ukraińskim

⁹ Напр. *Galerina mucenopsis* – *Галерина міценовидна*, *Hebeloma magnimamma* – *Гебелома великососочкова*, *Heterobasidion parviporum* – *Гетеробазидіон дрібнопоровий*, *Leccinum albostipitatum* – *Підосичник білоніжковий* тощо.

i polskim – przegląd źródeł”. (On the Terminology of Macrofungi in Ukrainian and Polish - an Overview of Sources). *Slavica Wratislaviensis* CLXV, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego 2017, s. 169-178. Print.

Kurylenko, Volodymyr. “Hryby – Huby: Polisemiya chy Omonimiya? (na Materiali Leksyky Polis’kykh Hovoriv)” (Fungi – Polypores: Polysemy or Homonymy? (Based on the Polisky Dialects)). *Zapysky z Ukrayins’koho Movoznavstva* 16 (2006): 219-223. Print.

Omel’kovets’, Ruslana. „Mikolohichna leksyka zakhidnopolis’kykh hovirok”. *Sovremennyye Napravleniya Teoreticheskikh i Prikladnykh Issledovaniy ‘2013: Materialy Mezhdunarodnoy Nauchno-Prakticheskoy Konferentsii*, Odessa 2013, T. 23, p. 91-97. Print.

Omelkovets’, Ruslana. „Semantychna Transphormatsiya yak Sposib Nominatsiyi Mikoobyektiv u Zakhidnopolis’kykh Hovirkakh” (Semantic transformation as a way of nomination of microobjects of the zakhinopolisky dialects). *Typolohiya ta Funktsiyi Movnykh Odynyt’s’ 1* (2014): 231–239. Print.

Prus, Valentyna. «U Netryakh Prokydayut’sya Hryby. Mahichnyy Znak - po Vid’mynomu Kolu.» (Etnolinhvistychnyy Aspekt Polis’koho Zbyral’nytstva). *Volyn’-Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichnyy zbirnyk z rehional’nykh problem* (6). 2001, p. 151-153. Print.

Sabadosh, Ivan. „Yak Zvut’sya Hryby?”. (...). *Kul’tura slova* Vyp. 34, redkol. M. M. Pylins’kyy [ta in.], Kyiv: Naukova dumka, 1988, p. 21-22. Print.

Sabadosh, Ivan. *Istoriya Ukrayins’koyi Botanichnoyi Leksyky*, Uzhhorod: Uzhhorods’kyy Natsional’nyy Universytet 2014, p. 495-513. Print.

Symonenko, Larysa. „Synonimichni Nazvy Hrybiv v Ukrayins’kiy Movi” (Synonymous of the Names of Fungi in the Ukrainian Language). *Ridne Slovo* 7 (1973): 23-26. Print.

Symonenko, Larysa. *Mikolohichna Leksyka Ukrayins’koyi Movy*: Dys. ... kand. filol. nauk, Kyiv 1973, 218 pp.

Symonenko, Larysa. „Yak Nazvaty Hryby” (How to call fungi?). *Ridne Slovo* 9 (1974): 38-41. Print.

Tkachuk, Maryna. „Mikonominatsiya v Chornobyl’s’kykh Hovirkakh (Pytannya Rekonstruktsiyi Arealu)” (Myconomination in the Chernobyl Dialects (question of the reconstruction of the area)). *Volyn’ – Zhytomyrshchyna* 22 (2) (2010): 275-282. Print.

Zerova, Mariya, and Pavlo Sosin, and Halyna Rozhenko ta in. *Vyznachnyk Hrybiv Ukrayiny*. Kyiv: Naukova Dumka. 1967-79. Print.

List of Sources

Antonenko, Larysa, and Inna Klechak. „Tekhnolohichni Osoblyvosti Hlybnyho Kul’tyvuvannya Bazydial’nykh Hrybiv Rodu CORIOLUS”. *Vostochno-Yevropeyskiy zhurnal peredovykh tekhnologiy* № 6, 2011, p. 4-13. Print.

Babenko, Oksana, and Fedir Tkachenko. „Agaricomycetes Pivdnya Pravoberezhnoho Lisostepu, Zlakovo-Luchnoho ta Zlakovoho Stepiv Ukrayiny”. (Agaricomycetes of South the Right-Bank Forest-Steppe, Gramineous-Meadow and Gramineous Steppes in Ukraine). *Chornomors’k. bot. zh.* 9 (4), 2013, p. 572-583. Print.

Bazyuk-Dubey, Iryna. „Aharykoyidni Hryby Luk Ukrayins’koho Roztochchya”. (Agaricoid basidiomycetes in meadows of the Ukrainian Roztochchya). *Naukovyy Visnyk NLTU Ukrayiny*, Vyp. 22.11, 2012, p. 43-46. Print.

Besedina, Iryna. *Istoriya Doslidzhen’ ta Suchasnyy Stan Mikobioty m. Poltavy*, 2008. <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3839/1/Besedina2.pdf> Web 12 February 2018.

Dudka, Iryna, and Vasyl Helyuta, and Tatyana Andrianova. *Hryby Zapovidnykiv ta Natsional’nykh Pryrodnykh Parkiv Livoberezhnoyi Ukrayiny (The Fungi of Reserves and National Parks of Left-Bank Ukraine)*. Kyiv: Aristej, 2009. Print.

Doroshkevych, Nela, and Volodymyr Shevkoplyas. “Otsinka Novykh Izolyativ Hryba PLEUROTUS OSTREATUS (JACQ.: FR.) KUMMER za Dopomohoyu Infrachervonoyi Spektroskopiyi”. *Visnyk Poltavs’koyi Derzhavnoyi Ahrarnoyi Akademiyi* № 2, 2012, p. 34-37. Print.

Fedotov, Oleh, and Olexandr Chayka, and Tetyana Voloshko, and Anastasiya Velyhods’ka. „Kolektsiya Kul’tur Shapynkovykh Hrybiv – Osnova Mikolohichnykh Doslidzhen’ ta Stratehii Zberezhennya Bioriznomanitty Bazydiomitsetiv”. *Visnyk Donets’koho Natsional’noho Universytetu, Ser. A: Pryrodnychi Nauky*, 2012, № 1, p. 209-2013. Print.

Kalynets’-Mamchur, Zvenyslava. *Slovnnyk-dovidnyk z Alholohiyi ta Mikolohiyi (Glossary-Handbook on Algology and Mycology)*. Lviv: Vydavnychyy Tsentr Lvivs’koho Natsional’noho Universytetu im. I. Franka, 2011. Print.

Leontyev, Dmytro, and Akulov Olexandr. *Zahal’na Mikolohiya. (General Mycology)*. Kharkiv: Osnova 2008, p 9-14. Print.

Sukhomlyn, Mariya, and Veronica Dzhahan. *Hryby Ukrayiny*. Kyiv: KM Publishing, 2013. Print.

Vdovenko, Serhiy, and Oleh Kepko. „Morfolohiya Plodovykh Til Vydu Pleurotus”. (Morphological of the fruit bodies of the Pleurotus species). *Zbirnyk Naukovykh Prats’ Vinnyts’koho Derzhavnoho Ahrarnoho Universytetu*, Vyp. 19: 2004, p. 12-15. Print.

cybertruffle.org.uk/ukrafung/ukr/ (Гриби України) Web. 21 May 2018.

<http://gribi.net.ua/> (Світ грибів України) Web. 11 May 2018.

Надійшла до редакції 1 листопада 2018 року.

TERMS OF GREEK AND LATIN ORIGIN IN UKRAINIAN MYCOLOGICAL VOCABULARY

Przemysław Józwickiewicz

Ukrainian Studies Department, Institute of Slavic Studies,
University of Wrocław, Poland

Abstract

Background: In the proposed article, the author continues to study the latest Ukrainian mycological vocabulary (especially the names of macroscopic fungi). The author's analysis relates to the official mycological vocabulary, including its origins. The author focuses on the terminology of Greek and Latin provenance.

Purpose: The aim of the article is to analyze selected Ukrainian mycological terms (including the names of macroscopic fungi) considering their origin, with a special focus on terms derived from Greek and Latin.

Results: Some lexical resources are characteristic of all types of analyzed sources. A large part of them, especially monographs and articles in the field of mycology (to a lesser extent, a dictionary or Internet resources), are characterized by a variety of mycological vocabulary, in particular, loan words. The article also investigates the official Ukrainian names of macroscopic fungi derived from Greek and Latin. The most frequent are names whose generic element was borrowed (from Greek, more often from Latin), and the species epithet was the Ukrainian name. Constructions whose species epithets were calques/partial calques, turned out to be quite productive.

Discussion: Mycological vocational research should be continued on many other areas. Due to the extremely broad scope of lexical units, and at the same time modest elaboration of the subject, analyzes should be conducted systemically, and their results should be a platform for further linguistic research (including the creation of a dictionary of mycological terminology).

Keywords: mycological vocabulary, official names of fungi, the Ukrainian language, loanwords, Greek and Latin.

Vitae

Przemysław Józwickiewicz is an Associate Professor (*a post-doctoral degree* in linguistics) at the Ukrainian Studies Department (Institute of Slavic Studies at the University of Wrocław). His research interests include: Ukrainian grammar, linguistics, translation, terminology science and teaching of the Ukrainian language.

Correspondence: przemyslaw.jozwickiewicz@uwr.edu.pl